

De com el personatge va ser mestre i l'autor, el seu aprenent

Discurs pronunciat el 7 de desembre de 1998 a l'Acadèmia Sueca

L'home més savi que he conegut en tota la meva vida no sabia llegir ni escriure. A les quatre de la matinada, quan la promesa d'un nou dia encara venia de les terres de França, es llevava del catre i sortia cap al camp, portant a pasturar la mitja dotzena de truges de la fertilitat de les quals s'alimentaven ell i la dona. Vivien d'aquesta escassetat els meus avis materns, de la petita criança de porcs que, després del deslletament, eren venuts als veïns de l'aldea. De nom Azinhaga, a la província de Ribatejo. Es deien Jerónimo Melrinho i Josefa Caixinha aquests avis, i eren analfabets l'un i l'altra. A l'hivern, quan el fred de la nit era ben viu fins al punt que l'aigua dels cànirs es gelava dins de casa, anaven a buscar a les cortes els garrins més febles i se'ls emportaven al llit. A sota de les flassades aspres, la calor dels humans deslliurava els animalons del refredament i els salvava d'una mort segura. Encara que fossin gent de bon caràcter, no era per delicadesa d'ànima compassiva que els dos vells procedien així: el que els preocupava, sense sentimentalismes ni retòriques, era protegir el seu sosteniment, amb la naturalitat de qui, per mantenir la vida, no ha après a pensar més del que és indispensable. Vaig ajudar moltes vegades aquest avi meu Jerónimo en les seves sortides de pastor, vaig cavar moltes vegades la terra de l'eixida i vaig tallar llenya per a la llar de foc, moltes vegades, donant voltes i més voltes a la gran roda de ferro que accionava la bomba, vaig fer pujar l'aigua del pou comunitari i la vaig transportar a collibè, moltes vegades, d'amagat dels guardes de les collites, vaig anar amb l'àvia, també de matinada, proveïts de rasplet, draps i corda, a recollir als rostolls la palla solta que després hauria de servir per al jaç del ramat. I algunes vegades, en nits calentes d'estiu, havent sopat, l'avi em deia: "José, avui dormirem els dos a sota de la figuera". [...]

José Saramago

Premi Nobel de Literatura 1998

Discursos d'Estocolm (pàg. 5-6)

Traducció de Marc Piera i Pallàs